

Het college van burgemeester en wethouders van Zoeterwoude < datum >
2005,

Gelet op:

artikel 8a van de Wet werk en bijstand.

Overwegende dat het voor de verlening van bijstand noodzakelijk is nadere regels vast te stellen gericht op het voorkomen en bestrijden van fraude in het kader van de Wet werk en bijstand.

Besluit vast te stellen:

Fraudebeleidsplan

Sociale Zaken

Zoeterwoude

Inhoudsopgave

- 1. Inleiding**

- 2. Kaderstelling**
 - 2.1 Wet werk en bijstand
 - 2.2 Wat is handhaving?
 - 2.3 Handhaving Zoeterwoude

- 3. Handhavingselementen**
 - 3.1 Visie: 4 handhavingselementen

- 4. Handhaving preventief**
 - 4.1 Communicatie en voorlichting
 - 4.2 Cliëntmap
 - 4.3 Folderlijn
 - 4.4 Dienstverleningsgesprek

- 5. Handhaving repressief**
 - 5.1 Signaalsturing en Fraude alertheid
 - 5.2 ROF
 - 5.3 Inlichtingenbureau/SUWI
 - 5.4 Risicoprofielen
 - 5.5 Maatregelen
 - 5.6 Fraudebeleid
 - 5.7 Sociale recherche
 - 5.8 Debiteurenbeheer/terugvordering

- 6. Conclusie**

- 7. Kern Handhaving gemeente Zoeterwoude**

- 8. Schema handhavingsinstrumenten**

1. Inleiding

Elke wet komt voort uit een maatschappelijke noodzaak en dient dus ook een maatschappelijk belang. De Wet werk en bijstand (WWB) is een goede balans tussen de *plicht* om zo mogelijk zelf in het bestaan te voorzien en het *recht* op een uitkering. Fraude verstoort dit evenwicht. Wie de bijstand misbruikt legt onterecht beslag op gemeenschapsgeld, haalt zo uiteindelijk de solidariteit onderuit en frustreert ook nog eens een doeltreffende bevordering van de uitstroom. Het is uiteindelijk in ieders belang om de uitkeringskosten zo laag mogelijk te houden.

Fraudebeleid is gericht op alle activiteiten die ervoor zorgen dat mensen zich aan de wet- en regelgeving houden. Voorop staat daarbij het bevorderen van de *spontane* nalevingsbereidheid van (potentiële) cliënten. Dat wil zeggen: zij verstrekken uit eigen beweging tijdig de volledige en juiste gegevens, op grond waarvan de gemeente het recht op uitkering kan bepalen. Als aanvulling op preventieve activiteiten zijn repressieve maatregelen mogelijk: opsporing en sanctionering. Overigens: ook die kunnen indirect leiden tot 'spontane' naleving door burgers.

Een goed beleidsplan is onmisbaar om Fraudebeleid tot een succes te maken. Wat zijn de beleidsdoelstellingen, wat moet er gebeuren, wanneer en door wie? Het beleidsplan biedt mogelijkheden om fraude te voorkomen en te bestrijden. Fraude en handhaving zijn twee begrippen die voor hetzelfde staan. Omdat er reeds een vastgestelde Fraudeverordening is wordt dit beleidsplan als "Fraudebeleidsplan" aangehaald. In dit plan zal echter grotendeels over handhaving worden gesproken.

2. Kaderstelling

2.1 Wet werk en bijstand

Met de komst van de nieuwe Wet werk en bijstand (WWB), die de plaats van de Algemene bijstandwet (Abw) uit 1996 ingenomen heeft, is ook de financieringsstructuur veranderd. De gemeenten krijgen door een volledige budgettering van de bijstand een financiële verantwoordelijkheid die sterk afwijkt van de Abw. De verhouding van Rijk tot gemeente in een percentage 75 – 25 verschuift voor 100 procent naar de gemeente. De gemeenten krijgen jaarlijks een inkomens- en reïntegratiebudget en zijn zelf volledig verantwoordelijk voor de besteding ervan. De gemeenten moeten dan ook zorgen voor een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering bij de uitvoering van de nieuwe wetgeving.

In de door de Raad vastgestelde Fraudeverordening is in artikel 2 het volgende opgenomen betreffende Fraude/handhavingsbeleid:

- “1. Het college stelt jaarlijks een beleidsplan vast van de afdeling Sociale Zaken en Economische Zaken waarin maatregelen staan opgenomen gericht op voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet en waarin bestandsvergelijkingen worden vastgelegd;
2. Het beleidsplan bevat regels over de voorlichting van rechten en plichten van belanghebbenden en over consequenties bij misbruik en oneigenlijk gebruik van bijstand. Daarnaast beschrijft het beleidsplan tenminste de wijze van controle bij de aanvraag en de voortzetting van de bijstand en het gebruik van risicosturing als bedoeld in artikel 5.”

Het concept van Handhaving past dan ook precies in deze gedachtegang. Doordat bij de invoering van de nieuwe wet de kosten voor bijstandsuitkeringen geheel voor rekening van de gemeente komen loopt de gemeente daarmee ook grote risico's. Een onnodig beslag op middelen door fraude gaat ten koste van de beschikbare budgetten van de gemeente. Daarnaast verhoogt het de kwaliteit van de bedrijfsvoering waardoor er efficiënter en effectiever gewerkt kan worden.

Verder heeft de invoering van Handhaving nog een belangrijk maatschappelijk belang. Vanuit de samenleving wordt namelijk verwacht dat financiële hulp uitsluitend terecht komt bij degene die dat echt nodig hebben.

2.2 Wat is handhaving?

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hanteert de definitie: “*een samenstel van activiteiten gericht op het voorkomen en bestrijden van fraude in het kader van de WWB*”. In artikel 1 lid 1 sub e van de Fraudeverordening wordt handhaving als volgt omschreven: “*beleid ter voorkoming van bijstandsfraude, gebaseerd op een stelsel van voorlichting, optimale dienstverlening, snelle fraudedetectie en afhandeling en feitelijke sanctionering*”. Handhaving heeft tot doel dat activiteiten worden ontwikkeld die ervoor zorgen dat mensen zich aan de wet- en regelgeving houden. Hierbij staat het bevorderen van de *spontane* nalevingsbereidheid van cliënten voorop. Dit wil zeggen dat zij uit eigen beweging de juiste en volledige gegevens verstrekken, op grond waarvan de afdeling Sociale Zaken het recht op uitkering kan bepalen. Als aanvulling op deze preventieve activiteiten zijn repressieve maatregelen mogelijk: controle, opsporing en sanctionering. Overigens kan van repressieve activiteiten ook weer een preventieve werking uitgaan.

2.3 Handhaving gemeente Zoeterwoude

Net als vele andere gemeenten was handhaving voorheen geen integraal onderdeel van de uitvoering van de bijstandswet. Preventie en repressie van fraude vonden voornamelijk plaats op basis van individuele signalen / gebeurtenissen. De huidige ontwikkelingen binnen de WWB nopen er echter toe een duidelijk uitgewerkt plan te ontwikkelen waarin alle facetten van fraudepreventie en repressie zijn opgenomen.

Handhaving geldt overigens niet alleen voor de WWB, maar heeft ook betrekking op de Ioaw en de Ioaz. Gemakshalve wordt alleen gesproken over de WWB.

2.4 Fraudebeleid

Door een amendement is artikel 8a in de WWB terechtgekomen. Dit artikel bepaalt dat de gemeenteraad in het kader van het financiële beheer bij verordening regels stelt voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van bijstand alsmede van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet. Het doel van dit artikel is de handhaving van de WWB en het fraudebeleid op de agenda van de gemeenteraden te zetten. De vraag is hoe dit het beste door gemeenten geregeld kan worden.

In de toelichting van het amendement staat dat op grond van artikel 212 Gemeentewet de gemeenteraad een verordening moet vaststellen betreffende de uitgangspunten voor het financiële beleid en voor het financiële beheer.

Daarmee dient te worden gewaarborgd dat aan de eisen van rechtmatigheid wordt voldaan. In dat kader kan ook aandacht besteed worden aan de bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke regelingen. Een goed financieel beheer bij de uitvoering van de WWB brengt met zich mee dat daarbij ook voortdurend aandacht bestaat voor de bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik. Artikel 8a houdt in dat de gemeenteraad in een verordening regels stelt over misbruik en oneigenlijk gebruik. De gemeenteraad kan aansluiten bij de verordening maatregelen en hoeft in dat geval geen aparte fraudeverordening op te stellen. In artikel 2 van de fraudeverordening is geregeld dat het college jaarlijks een beleidsplan opstelt. Op grond van artikel 10 van de genoemde verordening wordt het plan jaarlijks geëvalueerd.

3. Handhaving

3.1 Visie: 4 handhavingselementen

Handhaving is vertaald in vier visie-elementen met bijbehorende handhavinginstrumenten. Deze instrumenten richten zich op:

Preventief; voorkómen van fraude door:

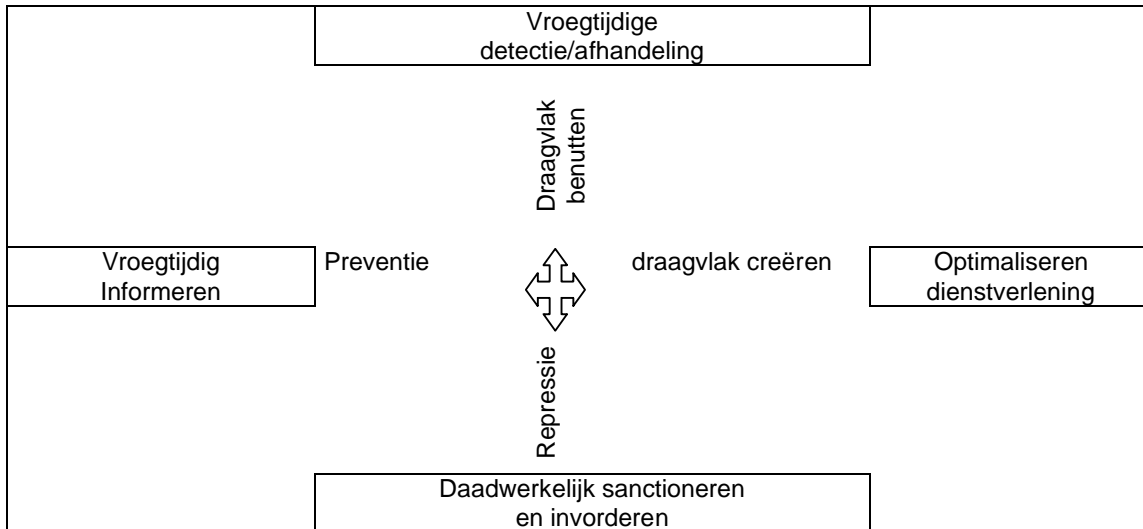
- 1 Vroegtijdig en goed informeren: Cliënten en burgers moeten vroegtijdig en goed geïnformeerd worden over de rechten en plichten in de WWB (preventief);
- 2 Optimaliseren dienstverlening: de dienstverlening op het gebied van handhaving moet geoptimaliseerd worden. De regels en de controlepraktijk die daaruit voortvloeit vergen acceptatie. Dat wordt vergemakkelijkt als de gemeente zo min mogelijk organisatorische of procedurele drempels opwerpt. Werkprocessen zijn hierbij een hulpmiddel.

Repressief; bestrijden van fraude door:

- 3 Vroegtijdige detectie: overtredingen en fraude vroegtijdig constateren en afhandelen. De pakkans bij overtreding daardoor als hoog laten ervaren (repressie);

- 4 Daadwerkelijk sanctioneren: geconstateerde fraude metterdaad sanctioneren. Sanctie moet voldoende afschrikwekkend effect hebben en de sanctie dient ook daadwerkelijk opgelegd en uitgevoerd te worden. Lik op stuk maar wel op maat. (repressie).

Handhaving werkt aan het gelijktijdig inzetten van preventieve en repressieve instrumenten. In schema:

Zoals gezegd is het handhavingsbeleid erop gericht de nalevingsbereidheid van burgers te vergroten. Deze vier elementen dragen daar elk op een eigen manier aan bij. De kans dat mensen zich spontaan aan wet en regels houden, wordt immers groter als zij:

- goed geïnformeerd zijn over hun rechten en plichten in de bijstand;
- de regels – en de controlepraktijk die daaruit voortvloeit – accepteren. Dat wordt vergemakkelijkt als de afdeling Sociale Zaken zo min mogelijk organisatorische of procedurele drempels opwerpt;
- de pakkans bij overtreding als hoog ervaren;
- voldoende worden afgeschrikt door opgelegde én uitgevoerde sancties (die overigens wel in proportie moeten zijn).

De kern van de visie op hoogwaardig handhaven is nu om de vier elementen in samenhang uit te voeren, zodat ze elkaar wederzijds versterken en een goede balans gevonden wordt tussen preventie en repressie.

De samenhang ziet er als volgt uit: preventieve activiteiten versterken het draagvlak bij de burgers. Dit maakt het mogelijk om repressieve elementen in te zetten: intensieve controle op maat, feitelijke sanctionering. Ofwel: met preventieve maatregelen worden credits verdiend, die je via de repressieve activiteiten kunt benutten. Die balans levert een hoogwaardig handhavingsbeleid op.

Aan de hand van de vier visie-elementen (preventie, draagvlak benutten, draagvlak creëren en repressie) zijn in hoofdstuk 4 en 5 de handhavingsinstrumenten geformuleerd.

4. Handhaving preventief

4.1 Handhavingscommunicatie en voorlichting

Het vroegtijdig informeren van de cliënt is binnen Handhaving een belangrijk instrument. Voorkomen moet worden dat fraude door onwetendheid ontstaat of dat mensen ongewenst gedrag gaan vertonen door verkeerde (en dus niet waargemaakte) verwachtingen. Iedere cliënt moet zoveel mogelijk toegesneden op de individuele situatie en zo vroegtijdig mogelijk geïnformeerd worden over zowel zijn rechten als zijn plichten. Wat kan de WWB voor betrokkene betekenen? Wat mag de cliënt voor dienstverlening van de dienst verwachten? Maar ook: wat wordt daarbij van de cliënt zelf verlangd? Wat zijn de spelregels, de ‘dienstverleningscondities’? Juiste en tijdige informatie is een noodzakelijke voorwaarde voor een transparante en klantgerichte uitvoeringspraktijk. Dit vraagt om een informatie-opmaat-aanpak.

De laatste jaren is er meer aandacht voor (vroegtijdig) informeren als wezenlijk onderdeel van de preventieve handhaving gekomen. Lag vroeger het accent vooral op het controleren van regels, nu wordt ook het belang van (vroegtijdig) informeren op het gebied van handhaving uitdrukkelijk onderkend. Immers, als mensen slecht geïnformeerd zijn, kunnen ze een verkeerd verwachtingspatroon opbouwen – met alle risico’s van dien. Voorkomen moet worden dat uit eigen aannames of onwetendheid fraude voortkomt. Dat kan door de (potentiële) cliënt vroegtijdig en volledig te informeren over diens rechten en plichten. Een juiste en tijdige voorlichting vormt een noodzakelijke voorwaarde voor een transparante en rationele handhavingspraktijk, onder het motto: “geen handhaving zonder communicatie en geen communicatie zonder handhaving”.

4.2 Cliëntenmap

Eén van de activiteiten om te zorgen dat de klant op een goede manier inzicht heeft in alle communicatie van Sociale Zaken (folders, beschikkingen, brieven, rof-jes) is de cliëntenmap. Door de klant een cliëntenmap te verstrekken is de klant in staat om alle informatie die door Sociale Zaken verstuurd wordt overzichtelijk te bewaren. Niet alle klanten zullen alle correspondentie bewaren omdat zij niet alles regelmatig nodig hebben. Toch is het wezenlijk dat bepaalde informatie (bv trajectovereenkomst en aan de uitkering verbonden voorwaarden) goed bewaard worden. Er zijn reeds gemeenten die een cliëntenmap verstrekken en daar goede ervaringen mee hebben.

De map dient een neutrale buitenkant te hebben en aan de binnenzijde een herkenbare huisstijl van de gemeente. In de map zitten tabbladen die ruimte bieden voor het opbergen van de o.a. de volgende informatie: algemene informatie, beschikkingen, ROF, informatie met betrekking tot arbeidsintegratie en overige informatie. De map is bedoeld voor alle cliënten van de afdeling Sociale Zaken. Nieuwe cliënten kunnen de map krijgen bij het eerste contact op het gemeentehuis.

4.3 Folder

Iedere (potentiële) klant moet bij het CWI en/of op het gemeentehuis een algemene folder krijgen over de bijstand eventueel met bijlage over bijvoorbeeld bijzondere bijstand, schuldsanering, reïntegratie, handhaving en terugvordering.

4.4 Dienstverleningsgesprek

Tijdens de gesprekken met de belanghebbenden moet aandacht besteed worden aan de verplichtingen en de wijze van de controle. Bij het eerste gesprek dient belanghebbende ingelicht te worden over de rechten, plichten en controlemethodieken van de gemeente. Het dienstverleningsgesprek moet een onderdeel uitmaken van het reguliere werkproces.

Aan de hand van een checklist kunnen consultants het gesprek opbouwen. Daarnaast kan het dienstverleningsgesprek een start zijn voor uitstroom.

De inhoud van het dienstverleningsgesprek is:

- Kennismaking (w.o. uitleg rol Consulent)
- Rechten en plichten (ROF, sollicitatieplicht enz.)
- Niet houden aan verplichtingen (maatregelen, terugvordering)
- Traject (activeringsafspraken, sollicitatieactiviteiten, trajectbegeleiding)
- Cliëntmap (na introductie uitleg functie, dienstverleningsgesprek/voorlichting gebruik en doel map)
- Uitleg folders (in gebruik zijnde folders)

5. Handhaving repressief

5.1 Signaalsturing en Fraude alertheid

De kern bij signaalsturing is de kijk op de rechtmatigheid in het voortraject te vergroten. Het doel hierbij is uiteindelijk te komen tot lagere terugvorderingen en maatregelen. Bovendien zullen hierdoor minder mensen onnodig in het strafrechtcircuit komen. Signaalgestuurd werken betekent dat medewerkers (fraude) alert moeten zijn. Het is van groot belang dat de medewerkers in staat zijn signalen te herkennen en dat hier op de juiste wijze naar wordt gehandeld. De rol en de taak van de consulent (voortraject) in de controleketen is belangrijk: hoe gaan zij om met signalen die mogelijk duiden op onregelmatigheden. Het gaat daarbij om signalering, verrijking en het bespreekbaar maken van het signaal. Een signaal is voor de consulent altijd aanleiding de cliënt op te roepen voor een gesprek over het signaal. In dat gesprek kan het signaal worden weggenomen en door middel van rapportage worden afgehandeld.

De volgende signalen zijn in ieder geval een aanleiding om de cliënt op te roepen:

- de belanghebbende die eens per jaar aanzienlijk langer dan de toegestane gebruikelijke vakantieduur in het buitenland verblijft. De vraag die hierbij gesteld kan worden is immers: hoe kan deze belanghebbende elk jaar zonder aantoonbare middelen van bestaan een bepaalde periode overbruggen en de reiskosten betalen?;
- de klant die, meer dan een half jaar een uitkering geniet, parttime inkomen verwerft (bijvoorbeeld horeca, bouw e.d.) en geen kans op uitstroom uit de bijstand heeft;
- de belanghebbende welke regelmatig, meer dan één keer per jaar, een maatregel opgelegd krijgt.

Als het signaal blijft bestaan en nadere gegevens worden verlangd dan kan door middel van een uitvraag die gegevens worden opgevraagd om het signaal te kunnen onderbouwen. Daarna bestaat alsnog de mogelijkheid dat het signaal wordt weggenomen. Om de signalen en de afwerking daarvan inzichtelijk te maken is het essentieel dat één en ander altijd wordt vastgelegd in een rapportage. Als het signaal uiteindelijk blijft bestaan dan is een nader (intensief) onderzoek noodzakelijk en vindt overdracht plaats naar de sociale recherche.

Fraudealertheid vraagt van medewerkers een specifieke deskundigheid om in een gesprek en een onderzoek bijzonderheden te signaleren en bespreekbaar te maken. Deze deskundigheid kan bevorderd worden door een opleiding “fraude alertheid”.

5.2 ROF

Het rechtmatigheidsonderzoeksformulier (ROF) is nog in gebruik. Gekozen zou kunnen worden om het formulier af te schaffen. De opvatting is om het ROF voorlopig te handhaven om het risico op (witte) fraude daadwerkelijk te minimaliseren. Nu de gemeente financieel 100% verantwoordelijk is voor de bijstand, is het risico voor de gemeente groter wanneer achteraf blijkt dat de kwaliteit van de signalen onvoldoende is. Dit betekent dat alle cliënten aan het einde van elke maand een ROF moeten invullen en op de aangegeven datum moeten inleveren. Op het ROF moeten alle vragen die te maken hebben met gezinssamenstelling, adresgegevens, vakantie, inkomsten en sollicitatieactiviteiten worden ingevuld.

5.3 Inlichtingenbureau/SUWI

Het inlichtingenbureau is een belangrijk instrument om in een vroegtijdig stadium witte fraude te ontdekken. Het maandelijks op een geautomatiseerde wijze vergelijken van bestanden: Sociale Dienst, Informatie Beheer Groep, Belastingdienst, Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen en de Dienst Justitiële Instellingen.

Op SUWI-net inkijk kunnen consultants informatie betreffende rechtmatigheid en reïntegratie inzien bij de beoordeling van signalen en nieuwe aanvragen.

5.4 Risicoprofielen

Bij risicosturing gaat het om het principe: hoe meer risico, hoe intensiever de controle. Als je beter weet, wie, wat en waar je moet controleren, kan je (fraude) signalen ook sneller verwerken en afhandelen. De verwachting is dat er daardoor uiteindelijk minder schade (benadeling) optreedt.

Extra controles kunnen worden uitgevoerd op basis van bepaalde risico-omstandigheden. Na de inwerkingtreding van de WWB is er voor gekozen om de verplichte heronderzoeken t.t.v. de Abw af te schaffen zoals verwoord in de Regeling administratieve uitvoeringsvoorschriften (Rau). Op grond van de Rau had iedere gemeente vervolgens een heronderzoeksplan opgesteld, waaruit blijkt in welke periodiciteit het recht op uitkering van de klant moet worden onderzocht. Omdat de WWB ook een sterke vermindering en vereenvoudiging van administratieve voorschriften beoogt is de Rau per 1 januari 2004 ingetrokken.

Er wordt niet gekozen om met risicoprofielen te werken omdat gezien het kleine bestand aan uitkeringen. De overige handhavinginstrumenten uit dit hoofdstuk bieden voldoende mogelijkheid om handhaving vorm te geven.

5.4 Huisbezoeken

Een huisbezoek kan snel duidelijk maken of een uitkeringsaanvraag rechtmatig is. De doelmatigheid van een uitkering kan worden beoordeeld; is iemand wel of niet in staat om te kunnen werken. Een huisbezoek biedt de consultant de mogelijkheid om een beter beeld te krijgen van de situatie van de aanvrager of de bijstandsgerechtigde.

Huisbezoeken worden in ieder geval afgelegd bij;

- perso(o)n(en) die bij de aanvraag van bijstand:
 - niet over zelfstandige huisvesting beschikken, onderhuurder is/zijn, met meerdere personen op één adres woonachtig is en er geen sprake is van een familierelatie;
 - die voorafgaande aan de bijstand, meer dan één maand, niet over een inkomen hebben beschikt;
 - in een eigen huis wonen
- éénoudergezin waar de ex-partner vertrokken is en die na een jaar nog geen zelfstandige woonruimte heeft (toch nog samenwonen met ex-partner?).

Opgemerkt wordt dat er nog altijd meer situaties denkbaar zijn die aanleiding geven om een onderzoek door de consulente te laten verrichten.

5.5 Maatregelen

In de WWB is bepaald dat de gemeente actief moet controleren of een cliënt zich enerzijds inspant om uitkeringsonafhankelijk te worden (controle op de inspanningsverplichting) en anderzijds of de aangereikte gegevens volledig zijn, tijdig zijn verstrekt en juist zijn (gegevenscontrole).

Aan een WWB-uitkering zijn zes soorten verplichtingen verbonden, te weten:

- het tonen van voldoende besef van verantwoordelijkheid voor de voorziening in het bestaan;
- de plicht tot arbeidsinschakeling;
- informatieplicht;
- medewerkingsplicht;
- aanvullende verplichtingen;
- identificatieplicht.

Indien uit een controle blijkt dat een cliënt zijn verplichtingen niet nakomt dan zal, op basis van een gesprek met de cliënt(en), een maatregel opgelegd worden. Dit betreft een dienstverleningsgesprek waarbij betrokkene(n) geconfronteerd worden met de niet nagekomen verplichtingen en om een verklaring wordt gevraagd. De consulente wijst betrokkene op de gevolgen van de niet nagekomen verplichtingen. In de door de Raad vastgestelde Afstemmingsverordening WWB worden criteria vastgesteld in welke specifieke gevallen een maatregel opgelegd wordt wanneer de belanghebbende een verplichting niet is nagekomen. Ook de hoogte en de duur van de maatregel worden in de verordening vastgelegd.

5.7 Sociale recherche

Opsporing begint waar controle eindigt. Het vormt de laatste schakel in de handavingsketen. Om opsporing succesvol te kunnen oppakken is het van belang inzicht te hebben in de ontwikkelingen die zich in de eerdere fasen van die keten afspelen (preventie, controle, verificatie/validatie). Overdracht aan de sociale recherche vindt plaats bij vermoedelijk fraude waarbij de voorgaande acties geen of onvoldoende duidelijkheid bieden. Een benadeling van meer dan € 6000,- wordt thans strafrechtelijk afgedaan. Vanuit haar deskundigheid heeft de sociale recherche de kennis bij het adviseren bij de formulering van risicogroepen. De rechercheurs houden zich in regionaal verband, Sociale Recherche Zuid-Holland Noord, bezig met handavingsactiviteiten. Maandelijks vindt overleg plaats met de contactambtenaar over de voortgang van de onderzoeken.

Er is een beleidsoverleg om zodoende op het terrein van handaving, waar mogelijk, zoveel mogelijk uniformiteit te bereiken.

5.8 Debiteurenbeheer/terugvordering

In artikel 58 van de WWB staat dat de gemeente onterecht verstrekte bijstand kan terugvorderen. Er is dus geen wettelijke verplichting! Door de grote beleids- en financiële verantwoordelijkheid van gemeenten vindt het kabinet het niet nodig aan gemeenten de plicht op te leggen tot terugvordering.

Het sluitstuk van (hoogwaardig) handhaven is namelijk om al hetgeen dat wordt besloten in de vorm van het opleggen van maatregelen, boeten en terugvordering ook daadwerkelijk te innen. Immers als er niet daadwerkelijk wordt geïnd missen ook de andere onderdelen van hoogwaardig handhaven hun effect. In principe dient daarom een vordering altijd te worden terugbetaald. Voorkomen moet worden dat ten onrechte verleende uitkeringen als goedkoopste manier van lenen wordt gezien. Indien inning niet via minnelijke weg mogelijk is, dan zal Sociale Zaken alle wettelijke mogelijkheden benutten om de openstaande bedragen uiteindelijk te innen.

Omdat de WWB de gemeente ruimte biedt om keuzes te maken over terugvordering zijn hierover beleidsregels Terugvordering vastgesteld.

6. Conclusie

De visie van burgemeester en wethouders is dat het bij handhaving niet alleen gaat om fraudebestrijding maar zeker ook om het voorkomen van fraude. Deze visie komt volledig terug in het concept hoogwaardig handhaven.

Het toepassen van het concept handhaven heeft gevolgen voor alle “eigen” medewerkers welke met handhaving te maken hebben: consultants, administratief medewerkers, sociaal rechercheurs, management en beleidsmedewerkers. Ook voor medewerkers van externe partners zoals het CWI en reïntegratiebedrijven is het van belang om kennis te hebben van de noodzaak van handhaven. Dit geldt voor de wijze van werken maar misschien meer nog voor de gewenste houding en het gewenste gedrag dat nodig is om hoogwaardig handhaven in de praktijk tot een succes te maken.

Omdat hoogwaardig handhaven niet iets is dat in één keer tussen de oren zal zitten, wordt 2005 gezien als een overgangsjaar waarin hoogwaardig handhaven geleidelijk binnen de gemeentelijke organisatie geïmplementeerd zal gaan worden. Dit geldt zowel ten aanzien van het invoeren van de nieuwe werkprocessen als ten aanzien van de cultuurverandering bij betrokken medewerkers.

7. Kern Handhaving gemeente Zoeterwoude

- Doelstelling:** Doel van de WWB/handhaving is o.a. een juiste balans tussen de **plicht** om zo mogelijk zelf in de noodzakelijke kosten voor het bestaan te voorzien en het **recht** op uitkering. Wie de bijstand misbruikt legt onterecht beslag op gemeenschapsgeld, haalt zo uiteindelijk de solidariteit onderuit en frustreert tevens een doeltreffende bevordering van de uitstroom.
- Zes doelen:** Rechtmatige uitkeringen;
Minder bijstandsfraude;
Spontane naleving van de wet;
Geen “onnodige” strafrechtzaken;
Optimale handhaafbaarheid;
Maatschappelijk draagvlak.
- Definitie handhaven:** Beleid ter voorkoming van bijstandsfraude, gebaseerd op een stelsel van voorlichting, optimale dienstverlening, snelle fraudedetectie en afhandeling en feitelijke sanctionering.
- Visie:**
- Voorkómen van fraude (preventie)**
1. cliënten en burgers goed en vroegtijdig voorlichten;
 2. de dienstverlening optimaliseren (onderdeel 3.1);
- Bestrijden van fraude (repressie)**
3. overtreding en fraude vroegtijdig constateren en afhandelen;
 4. geconstateerde fraude metterdaad sanctioneren.

8. Schema handhavingsinstrumenten

Thema	Uitvoering	Tijdpad
Communicatie	Ontwikkelen Cliëntenmap	4 ^e kwartaal 2005
	Rechten en plichten in folders. Beoordelen kwaliteit huidige folders en inventariseren noodzaak nieuwe folder.	
	Dienstverleningsgesprek in procedure opnemen.	
Inlichtingenbureau	Ontwikkelen en implementeren werkproces Inlichtingenbureau	4 ^e kwartaal 2005
Suwinet Inkijk	Ontwikkelen werkproces en implementeren Suwinet Inkijk	4 ^e kwartaal 2005
Herijking ROF	ROF thans handhaven. Dit jaar toetsen kwaliteit signalen. Later opnieuw beoordelen	n.v.t.
Scholing medewerkers	Het aanbieden van relevante scholing aan medewerkers (cursus Fraude alertheid en event. dienstverleningsgesprek)	2006
Ontwikkelen werkproces bij het ontvangen van signalen	Duidelijke instructies formuleren over de afhandeling en registratie van signalen.	4 ^e kwartaal 2005
Rechtmatigheidscontrole bij risicogroepen	Vastgestelde risicoprofielen handhaven	n.v.t.
Strikt maatregelenbeleid	Maatregelenverordening handhave	n.v.t.
Fraudebeleid	Jaarlijks in het WWB beleidsplan een paragraaf opnemen over handhaving, bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van de WWB	Jaarlijks periodiek
Sociale recherche	Overeenkomst samenwerking handhaven	n.v.t.
Terugvordering	Beleidsregels handhaven en toepassen	n.v.t.
Werkprocessen	Producten en processen beschrijven	2006

Inwerkingtreding

Dit beleid treedt in werking op datum vaststelling door het college.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Zoeterwoude van 19 juli 2005.

de secretaris,

de burgemeester,

W.A.M. Zoetemelk-van der Hulst

E.G.E.M. Bloemen